

Tartalom: Khina, (N. b. Incze Mihály) 169. l. Udvarhelyszék' Rendei' levele a' n. museum' ügyében gr. Kemény József és Sámuel urakhoz, (Nagyajtai Kovács István) 172. l. Marseille' ostróma, (B. Emilia) 173. l.

Khina.

(Folytatás.)

4.

Nyelv, tudomány, mesterség.

Nyelvök egy szótagu hajtogathatatlan jegyekből vagy gyökszavakból áll, nem és számkülönböztetésök ragozás által történik, 's értelmök az öszvefűgésből kivethető. Minden gyökszavaik megannyi faj vagy köznevek (genus), mellyekből alkotvák az alájok tartozó tárgyak' (species) külön nevei. Kétszáz negyven illy eredeti vagy gyökjegyeik vannak, mellyekből a' több különböző egyes tárgyak' fogalmait jelentő szavaik egybe rakvák. — Négy beszédmodot különböztetnek meg u. m. ó és új könyvnyelvet, finomabb társalgási és köznépi beszédmodot. Literaturájok a' hittudományból, történetiratból, regényekből, political 's erkölcsi szabályokból, színi és más nemű költeményekből mutathat jelesb miveket, de a' komolyabb elvont tudományokban nincsenek dolgozataik. — A' tudományok Khinában általában alatt és azon ponton állanak, mellyen Európában a' bölcselkedési következtetés' módszere' feltanálása előtt valának. Leghatalmasabb akadály a' haladásnak Khinában az önhittség, melly szerint a' tökély' tetőpontját elérve képzelik, más nemzeteket megvetnek 's tudományait figyelmökre sem méltat-

ják. Másfelől az elméleti elvont tudományoknak majd semmi becsét nem tulajdonítanak, 's csak a' közéletben kézzel fogható gyakorlati haszonnal bírókat veszik figyelemre, és ez elfogultság miatt az előbbieket' ismerete nélkül az utóbbiakat sem fejthetik tökélyre. A' XVIIik század' végén „Ismeretek' tára“ czím alatt egy 64 kötetből álló könyv jelent meg Khinában, mellyből a' khinaiak' tudományos ismerete' állását alkalmas bizonyossággal megmérhetni. Az emberi ismereteket tárgy szerint háromfelé osztják u. m. ég-, föld- és emberismeretre. — Első alá tartozik a' csillagászat, második alá a' földleírás, harmadik alá az ember 's minden vele öszveköttetésben álló dolgok, orvostudomány, földmivelés, építészet, mesterségek 's a' t. A' csillagászatról nagy képzetrel 's tisztelettel vannak, de elvontabb tudományok' ismerete nélkül abban nevezetes előlépést nem tehettek, és e' körülmény szülte, hogy a' csillagászatban jártassággal bíró keresztény térítőket magok között nem csak megszenvedték napjár' készítése végett, de főhivatalokra is emelték. — A' földleírásban csak Khinát ismerik és az ezen kívüli országokról a' legfonákabb fogalmakkal bírnak. Számvetés, terjedtségán, vegytan csak gyermeki állapotjokban vannak. Az orvostudományban némi gyakorlati jártassággal bírnak, elveken alapított tudományos rendszer 's elméleti ismeretek nélkül. Boncztudományuk éppen nincs, mivel a' holt testeket nálok nem szabad felbontani, ezért a' test' belső részei' fek-

vésével ismeretlenek. Azonban erő- és kézmi-
vekben nagy haladást tettek 's némelly készít-
ményeiket Európában sem tudják utánazni. E-
gyébiránt a' tudományos miveltség, mellyel bir-
nak, széles terjedelmű, 's mondhatni az egész nép-
tömeggel közös. Minden városban, nagyobb és
kisebb helységekben oskolák vannak, és illy te-
mérdek nagy népség közül minden tud olvasni
és írni. A' tanításnak a' nép közt elterjedését
nagy részben a' szülék' felelőségéből magyaráz-
hatni, kik gyermekeik' tudatlanságáért 's hibái-
ért büntetés alá vonatnak, 's ezért a' legszegé-
nyebb is gyermekét olvasni és írni legalább meg-
taníttatja, mi az oskolák' sokasága miatt könny-
nyen is teljesíthető. — Pekingben van egy
tudományok' academiaja és egy nagy könyvtár.
A' színészetet a' khinaiak ugyan nagyon kedvel-
lik, de alapítva ott sincs. Színi előadások, mű-
tatványok a' nevezetesebb városokban is inkább
csak innepek' alkalmával adatnak, és ekkor na-
gyon látogattnak. A' khinai színészek is vándor
társaságokban járják bé az országot, 's mi-
vészí jelességek szerint becsültnak. Eredeti szín-
darabjaik számosak, és ezek meglepő változatos
fordulataikkal mulattatók. — A' bányászatot nem
üzik, mivel Kang-hi császár azt mint földmive-
lést akadályozót megtiltá, de érczevegítéshez
értének, és a' khinai fejréz híres. A' szép-
művészetben, mint festészet, szobrászat, alatt
állanak, 's festvényeik mint szobraik idomtalan
alakúak. A' szépesterségek' parlagban mara-
dását, azon általán elterjedt nézetnek tulajdonít-
hatni, miszerint csak a' gyakorlati hasznu 's
közéletben közvetlen befolyást gyakorló ismere-
teknek hódolnak, az elvontabbakat, mint a' szel-
lemieket, figyelemre nem méltatják. Muzsikájuk
öszhangzás nélküli hangvegyület, tánczuk kellem-
nélküli testmozdulat. Kéz és gyarművekben ü-
gyességök hámulatos, mint selyem szövetekben,
átlátszó szaruművekben, üveg-, kristály- porcel-
lán- 's papírkészítésben. — Épületeik, lakházaik

inkább fából kőalapra rakvák, csaknem mind
egyalakúak, többnyire emeletesek. Az épület'
közepén egy folyósó nyulik el, melly mellett,
lak, ét- és háló szobák, az utcára árus bol-
tok vannak. A' felső emeletet vékony 's czifra
papírral borított falakkal különbözött nagy tere-
mek, mulató és vendég szobák foglalják el. A'
kertelrendezésben, mint a' szép természet' leg-
hívebb utánozói, legtöbb izléssel birnak, és az
ángolok is tőlök kölcsönözék kertszabályozási
izlésöket. — Említenünk kell itt Khina' legré-
gibb világhírű két orias mivét: a' nagy kőfalat
és a' nagy vízcsatornát. A' nagy kőfalat az első
khinai császár Schi-hoang-ti ez előtt két-
ezer évekkel a' mandschu tatárok' béliutésai ellen
építette. Az előtte élt uralkodók, a' mostani bi-
rodalomnak hol több hol kevesebb tartomány-
részeit bírták a' hadszerencse' változásai szerint,
's a' mennyiben e' tartományok alatta olvadtak
egy egészszé, csak ennyiben neveztetik az egész
birodalom' első közönséges uralkodójának. Hosz-
za a' keleti v. pekingi tengeröböltől nyugoti
tatarországig 1500 mértföldnyire terjed. Ez a'
császár, hogy az előtte élt uralkodók' tetteiről
semmit se tudhasson az utókor, a' tudósok' min-
den munkáit elégettetni rendelé, 's mintegy négy-
száz embert, kik e' parancsnak ellenszegültek,
a' kövyekkel együtt elégetteté, de némelly tu-
dománybarátok életök' veszélyeztetésével is ki-
szabadítának több irományokat e' tüzvészből,
mellyek elrejtve megmaradtak és az utókorra is
át jöttek. A' Ming uralkodóház' császárjai Pe-
kingtől nyugotra építtettek még e' kőfal mellé
egy kisebb belső várfalat is, melly Petsche-li
tartomány' felső felén vonul el. A' legmagasabb
hegy, mellyen e' kőfal átvitetett, 5,000 láb ma-
gasságra emelkedik a' tenger' színe felett. A' kő-
fal' magassága 20—25 geometriai láb, vastag-
sága az alapján 25, felső részén 15 láb, tete-
jén mindenütt lőrések vannak, 's minden két-
száz lépésnyire erős, 40 lábnyi magas tornyok és

bástyák emelkednek. Maga a fal kövekből és sötét kék színű égetett téglákból rakott 's teteje négyszeg kövekkel borított. Mell-védfalai (Brustwehr) nem igen erősek, ágyuknak nehezen állhatnának ellent, mert e' kőfal még a lőpor' és löfegyverek' feltanálása előtt építettvén, akkor ezekre nem számíthattak. Védelmi szolgálatát e' nagy kőfal megtette mind addig, míg a' birodalmat Gengis-Khán meghódította. — A' császári nagy csatorna, melly oriasi nagyságára nézt egyetlen a' világon, 's melly a' belkereskedésre nézve a' khinaiakat felmenti a' parti hajózástól, Khubilai-Khán, ki 1281ben a' mongolok közül első lépett a' khinai császári székbe, és az ő Yuen uralkodó házából következői alatt készítettet. E' roppant nagyságú vízcsatorna Pekingtől Khinsai és Zeytunig terjed, hossza hatszáz geographiai mértőld. Uei-ho a' legnagyobb folyam, melly e' csatornát vízzel tartja. A' gátaknál és zilipeknél a' hajók erőmivek által emeltetnek ki a' vízből 's tétetnek át a' zilipeken. Rendkívüli jótékonyága e' nagy vízcsatornának az, hogy zilipek 's szárnycsatornák által a' szomszéd folyóvizekkel és vidékekkel öszveköttetésben lévén, a' kereskedést, belközlekedést elősegíti, az országnak nagy és mocsárteljes részét víztől megtisztítja, 's használható állapotban tartja.

5.

Állatok, növények, ásványok.

Khinában a' természet' három országait béjárva azoknak egyes részeit külön külön ismertetni czélunkra nem tartozik; elég legyen azért mindenik természetország' szülöttjei közül csak a' nevezeteseket 's csupán nevéknél fogva megemlíteni. Általánoson megjegyeztetni kívánjuk, miszerint Khina' állatai és növényei csaknem kizárólag a' mérsékelt öv alá tartoznak. Oka ennek, mivel a' hévmérő' átalán alatt állása (Can-

tonban éven át középállása kevéssel van feljebb 70 foknál Fahrenheit szerint) és a' hideg telek a' naptéritők alatti számos családok' tenyészetét, mellyek Indiában ugyan azon szélességi fokozat alatt tanáltatnak, meg nem szenvedik. Ezért a' nagyobb vadállatok Khinában nem számosak. Elefánt éppen nincs. Yun-nan tartomány' délkeleti erdeiben vannak tigrisek, de már Cantonban és az északi tartományokban ismeretlenek. Az oroszslány csak nem mesés állat a' khinaiak előtt. A' déli tartományok' erdeiben a' vadmacskák, az északiakban a' medvék tanyáznak. Lovaik és igavonó marháik, mind táplálásokra mind takarításokra kevés gond fordítatván, igen hitványok 's kevés számmal vannak. Juhak, sertések mindenütt tenyésznek. Az egyszarvuak (rhinocerosok) a' délnyugoti erdőket lakják 's szarvaikból a' legékesebb mivek készítenek. — A' madarak közt nevezetesek: az arany és ezüst fáczánok tollaik' szépségéért; a' tengeri halászhollók vagy pelikánok pedig könnyen taníthatóságokért, melly szerint a' halászok ezeket halfogni megszoktatván, csolnakjaikon magokkal viszik, és ezek a' halakat a' vízből a' legnagyobb gyorsasággal kifogják, 's a' csolnakokra viszik. E' madaraknak hogy prédájukat meg ne ehessék gyűrüt szoktak vonni nyakukra, de olly jól kitanítottak is vannak, mellyek gyűrű nélkülsem emészlik meg prédájukat, hanem bántatlanul átadják gazdáiknak. Halászat' végzetével e' madarakat a' maradék halakból megvendéglik, hogy inkább el ne szokják bétanult foglalatosságukat. A' halak közül említendő a' szép aranypotyka, mellyet még a' hollandiak hoztak volt bé Európába, és itt nagyon elszaporodott. — A' bogárfajból nevezetes a' temérdek nagyságú pók, melly élőfákon él 's olly nagy és erős, hogy a' kisebb madarakat megfogja 's megemészti. Továbbá a' viaszbogár (Schildlaus), melly a' róla neveztetett viaszfán terem, nedvét azon fa' leveleire bocsátja, hol megszáradván a' legszebb

fejérviasz válik belőle. A' növények közt legnevezetesebb a' thea, melly Khina' kül és belkereskedésének fővebb ágát teszi. E' kétféle, sötét és világos zöld színű, az utóbbi tartótlanabb, 's ezért messzi országokra ez nem, hanem inkább csak a' sötét zöld színű vitetik ki; egyébiránt ennek megválasztásához is gyakorlottság és szemes vizsgálat kívántatik, mivel sok hamisított 's festett theát árulnak jóféle gyanánt. Továbbá a' kámforfa (laurus camphora), melly olykor ötven láb magasságra és husz láb szélességre is nő, 's igen vastag ágakat hajt. Ebből készül mezgalakban az olly hatás orvosság a' kámfor; fáját bútörök', épületek' 's hajók' készítésére is nagyon használják, mivel azt sem szű, sem más féreg nem járja. A' cedrusfa- a' dryandra cordata, mellynek magvaiból a' legjobb 's víztől át nem ázható kenőcs készül, melly hajók', edények', nap- és esernyők' 's a't. bévonására használtatik. A' Croton sebiferum, mellyből a' khinaiak a' fagygyut készítik. Az eperfa, melly kisebb, világosabb zöld és vékonyabb levelet hajt az európainál, 's ennyiben a' selyembogarak' táplálására alkalmasabb. A' bambusz nád, mellyből különféle kosarakat, bútörök, állásokat, fedeleket 's erőműveket készítenek. Gyapott és indigófa, rhabarbara, gyömbér 's cassia vagy faléjfa. — Gyümölcsei a' meleg és mérséklett éghajlatokkal közösök, 's narancs és citrom, szőlő, alma, körtvély 's a' t. egyiránt teremnek. — Hegyeikben gránit, quarz, földkovacs, mész és szénkő tanáltatnak; továbbá kristály, szürke márvány 's porcellánföld, mellyből a' híres khinai porcellán edények készülnek, Ásványaik közt nevezetesebbek: a' vesekő (Nierenstein), egy fejjerszürkés sötét zöld színbe átmenő állatszó kő, természete igen kemény, nehezen enged a' vésőnek, még is legtöbb ékszereik ebből készültek; vannak arany, ezüst, fejr 's zöld réz, kéneső és fejrón érczeik, mellyeket a' természettől készen kidol-

gozva, mint folyók' ágyaiból, fővényeiből, 's hegyek' és sziklák' szabad terméséből vesznek át, de bányászatot, hogy az alapfoglatosságtól, a' földmíveléstől munkás kezeket el ne vonjanak, nem üznek. Khina' keleti részén Yun-nán tartománytól kezdve szinte egész Peking' környékéig az egykori tűzokádó hegyeknek sűrű nyomai látszanak, millyenek a' melegforrások, sósutak, források gáz vagy légszesz kiömlések, és Shen-si tartományban Yen-ngnán-fu város' közelében a' sziklából hegy vagy kőolaj buzog ki, mellyet a' lakosok lámpákban világításra használnak.

(Folytatása közelebről.)

N. B. Incze Mihály.

Udvarhelyszék' Rendei' levele a' n. museum' ügyében gr. Kemény József és Sámuel urakhoz.

Méltóságos Gróf Urak!

Nemes Kolozs vármegye' Tekintetes nemes Rendei' általirásából szerencsések lehettünk érteni a' Méltóságos Gróf Uraknak hazánk' jóval előmozdítására legczélserűbben munkálodni el-tökéltt azon elhatározottságokat: mi szerint a' következő országgyűlésén magok részéről egy nemzeti museum' és nyilvános könyvtár' felállításának alapításául legérdekesebb adakozó ajánlatot tenni elszánt czélok lenne. Nem lehet részünkről a' Méltóságos Gróf Uraknak ezen nem csak keblekben hordozott, hanem tettel is bécizonyítani elszánt, honunk' jóvára lévő leg-hivebb honfi buzgalmokat hazafi hálás részvét-tel nem venni; 's méltóztassanak is ezért hálás köszönetünket elfogadni. Egyébaránt részünkről sem fog elmulni a' következő országgyűlésére küldendő követeinknek köteleltségekké tenni aztat: mi szerint eszközöltessék az, hogy a' Mélt-

tóságos Gróf Uraknak honunk' mivelődésére célzó azon hazafi ajánlatjok nem csak elfogadtassék, hanem az ország' Rendei által pártfogások alá vétessék. Szives tisztelettel lévén a'

Méltóságos Gróf Uraknak

Sz. Udvarhelytt a' ns. gyrás-
szék' üléséből. Tavasz hó'
22ikén 1841.

kész szolgálja
Macskási Lajos m. p.
fő k. biró.

Szombatfalvi József m. p.
jegyző.

Közli nagy ajtai Kovács István.

Marseille' ostroma.

Dumas Sándortól.

(Folytatás.)

— „Igazi csoda Kegyedet itt látnom, kit a' város' falai megett lenni gondolék. Valami kaland van tervében, mint....?“

„Csitt!“ sugá neki Victor.

„Különös időt választá.“

„Tehát halászattal foglalkozol?“ vága közbe a' fiatal férfi, kinek hihetőleg a' beszéd' fordulata kellemetlen' egyéb tárgyra irányzandó vala.

„Igen, én halászok,“ felelé Bousquier egy nehéz sohajjal.

„Mi bajod?“ kérdé Victor; „hiszen tudom hogy e' foglalatosság innep reád nézve.“

— „Igen, ha Beauregard úr', vagy Kegyed' számára halászok, midőn Kegyed' ama' kicsiny-nyel. . . .“

„S most ki' számára teszed azt?“

„Ki' számára! Szent szűz! A' ringyrongy olaszokéra, halaimért alabárd ütésekkel fizetnek.

„Hogyan! Az olaszok ide jönnek?“ kérdé Victor.
„S ha jönnek-e?! Egy éjről sem maradnak el; egy óra alatt itt vannak. De ne szóljunk róluk, a' valódi törökök, tengeri kalózok, szaraczenokról, kik leányok és halakat keresnek. Ég kárhozza őket! Két német is van velök, valódi tökfilkó kinézetűek 's azoknál egy csöppel sem többet érők.“

„Halld Bousquier,“ szóla közbe Victor, két hölgy van velem, kiknek a' nyugalomra nagy szükségök, kik czipőik' talpzatát e' sziklákön veszték el's lábaikat megsebesíték. Nincse kunyhódban jó ágyad, száraz hinárból? —“

„O,“ felelé Bousquier, „az én kunyhómban úrhölgyek rosszul találnák magokat, legfeljebb olly leánykáknak alkalmas az, millyeket Kegyetek Marseilleből. . . .“

„De hát hol töltsék a' hölgyek ez éjet?“ szakasztá őt meg Victor.

„Ha a' tenger nem volna olly rettenetes, megmondanám Kegyednek, hol lennének legbiztosabban nyugvandók, otthon, béülnénk csónakomba 's mivel a' tenger, mióta Lafayette' hajója a' Mancadet elüzte, szabaddá lön, egy óra alatt a' kikötő lánczhoz vinném Kegyeteket.“

„Ez igen jeles tervezetnek tetszik nekem,“ szóla az elélepő Gabriela; „mi a' csónakba szállunk, nem félünk.“

— „Az nem megy asszonyom,“ válaszolá Bousquier vállvonitva; „ez annyit tenne, mint az istent megkisérteni.“

„De a' tenger nem emelkedett olly igen magasra,“ vevé észre Klára.

— „Itt minden esetre nem, de a' tenger szép kiasszonykám hasonlítás nélkül ollyan mint a' leányok, a' külszinbe nem lehet bízakodni. Itt csöndes 's meglehetősen jó indulatu, de ott alatt, nézze Kegyed, a' szirtén innen, hol ez nem örködik, rettenetesen dühöng. Nem Victor úr, higgyen nekem, jobban tesznek, ha várakoznak.“

„De hol várjunk, midőn nálad, mint mondad bátorságban nem vagyunk?”

— „Kövessenek engem. Beaugard úr' házat Kegyeteknek felnyitóm, ott nagyobb bátorságban lesznek, mint nálam. Ha az olaszok eljönnek, úgy menjenek a' házban mind magasabbra fel. A' padláson egy lajtorjára 's egy csapó ajtóra találандnak 's ezen szükség' esetében, ha ők eljönének, a' fedezetre mászhatnak 's a' lajtorját magok után vonhatják; ha egész odáig üldöznék Kegyeteket; akkor fennmarad mindig a' végmenedék' a' fedélről leugrani, ha magokat elfogatni nem akarják.“ — A' két hölgy megszorítá egymás' kezét.

„Úgy jöjétek!“ szóla Vivaux Victor.

A' halász előment 's a' három menekedni törekvő hallgatva követé őt; egy percz után csomóhinár előtt lépének el 's az előgrádcsokhoz jutának. Bousquier lábával taszítá bé az ajtót.

„Ha az ajtó nem tart jobban, úgy más helyre vezethetél volna bennünket,“ szóla Victor.

„Berekesztjük mi azt belőlről,“ véle Gabriela.

„Azt ne tegye szép úrhölgy,“ felelé a' halász: „ez által mindjárt elárulnák magokat. Nem, nem, ők tudják hogy az ajtó nyitva áll, hagyják hát nyitva, így semmi változást nem látnak 's tán semmit sem vesznek észre. Higyjenek nekem 's cselekedjenek mint mondám.“

„Gondolja hát még is, hogy ők eljövendnek?“ kérdé Klára szorongva.

— „Talán eljönnek, talán nem. Ez átkozott olaszok idő szerint változók mint a' tengeri disznók; semmi bizonyost nem mondhatni. Minden esetre szép halakat teszek elejökbe, 's a' lehetőségig házamnál tartóztatom.“

„Itt valami a' nekik készitendő estebéd' költségeire,“ szóla Victor, a' halász' markába két aranyat nyomva.

„E' nem volt szükséges,“ felelt ő. „Elrabolja tőlem az örömet Kegyeteknek isten' nevében valami szolgálatot tehetnem. Megvetni a-

zonban nem akarom, mert ez helytelen lenne 's Kegyeteket megséríthetné.“

„Tedd el csak 's jól vigyázz.“

— „Igen, igen, de miudenek felett az ajtót ne tegyék bé.“

„Légy nyugodt.“

— „No jó szerencsére!... még egyet szép úrhölgyeim,“ szóla Bousquier megfordulva, „ha Kegyetek egy igen erőteljes könyörgést tudnának... Nem bátorkodom tanácsommal tolatodni, de Kegyetek meg fognak engem érteni.“

A' halász mintha e' merészségeért megijedt volna, még egyszer köszönté őket 's ismételve szerencsekívánatát gyorsan lelépe.

Midőn Victor társnőivel egyedül marada, kezeikkel keresék a' helyet, mert az alacsony nagy szobában a' szemekre nem lehet számítani. Gyertyagyújtással azonban elárulák vala magokat. Tehát körültagogatódzás által kelle magokat fellelniök. Victor a' mély csend alatt társnői szívdobogását hallá.

Vége megtalálá a' lépcsőt.

A' két hölgy szólítására hozzájőve. Victor kinyujtá kezét 's egy más remegő kezét fogott meg. A' kéz megszorítá övét, szorongás 's ijedtségből hihetőleg 's Victornak nem volt szüksége kérdezni, e' kéz mellyiké legyen a' két hölgy közül.

„Kövessetek,“ szóla Victor azon oldalra fordulva, hol gyanítása szerint Gabrielának lennie kellett; „itt a' lépcsőzet' aljánál vagyunk.“

„Úgy menj elől,“ felelé Laval asszonyság, „én Klára' köntösébe fogódzom.“

„Mit keressz néne?“ kérdé a' leányka.

— „Zsebkendőmet elvesztém.“

— „Mindjárt alá megyek 's megkeresem,“ válaszolt Victor.

Mind hárman a' felsőbb emeletbe vezető, keskeny 's homályos lépcsőzeten felmenének 's tapogatódzva keresék egy szoba' ajtaját 's az első legjobbba lépének azon célzattal, hogy a' tenger' elcsöndesedtét ottan bévárják. Ők nem veheték észre, ha a' szobában levő butorzat méltó-e hozzájuk, mert a' sötéttségben semmi-re nem ismerhettek, de annál nagyobb örömmel érezének valami puhát, mátráczhoz hasonlót.

„Victor,“ szóla Gabriela, „hogy ha fogsz újból menni, pillanatig nyugodni próbálандunk.“

— „Nemde érettünk örködni fogsz?” tevé Klára hozzá.

„Számítatok bizvást reám,” felelé Victor. „Őr soha nem állá helyét hübben, mint én.”

— „Igyekezéél zsebkendőm’ megtalálni, elárulhatna bennünket,” folytatá Gabriela.

„Én megyek,” felelé Victor.

Hallák őt a’ lépcsőzetten alá szállni.

Az ifju fertály óráig keresett, de mit sem talált.

Az alatt a’ hölgyek köntöseiket, mellyekkel lefekünniök lehetlen vala, leveték.

„Milly aggodalomban kell most bátyámnak lenni!” megszólamlá Laval Klára.

„Ah!” felelé Gabriela, „ezek rendes harctzi események, férjem minket holtaknak tart, de mivel a’ Szent Pál’ tornyán őrizeten van, nincs ideje megsiratni bennünket. Szerétném ha egy tükröm lenne.”

„Tükröd néne, mire?”

„Hogy ismét rendbe hozzam hajamat, mellynek rettentő állásban kell lenni.”

„Ha lenne is bár tükrünk, annak a’ sötétségben hasznát nem vehetnők.”

„Hogy ha az ablakablát felnyitnók, a’ tiszta hold’ világánál éppen, olly jól láthatuánk, mint nappal. Taszítsd egy kissé fel Klára.”

„Ez gondatlanság lenne, néném.”

— „Nem, nem, mi csupán azt néznők, ha csöndes-e minden.”

Klára engedelmeskedék ’s egy holdvilág-sugár az ablaknál levő legkellemetesb ifju leányfőre világíta. Őt Amphitritenek, a’ szőke tengerkirálynőnek lehetete tartani, midőn az birodalmának vad szépségére a’ szeretet’ pillantását veté.

Ez alatt Gabriela valóban egy tükörre talált ’s most ő Klára megett állva, de ugyanazon holdsugárnál rendezé haját.

— „Így, már megesett,” szóla ő kevés pillanatok után. „Most már lefekszünk ’s alvásunk előtt a’ szent szűz’ litániáját, mint a’ subtuomot elkönyörgendjük. Én a’ verseket mondom ’s te az „ora pronobis”t feleled. Jösz-e?”

„Mindjárt kedves néném, mindjárt,” válaszola Klára, egy kevésbé előlépve a’ nélkül, hogy az ablakot elhagyná, „nekem úgy rémlik...”

— „Mi rémlik neked?” kérdé Gabriela.

„Mintha ugyan azon úton, mellyen jövének,

embereket közeledni látnék. De már hallom is néném, már hallom is őket.”

„Aha,” véle Gabriela, „az a’ tamarindák megett zörgő szél.”

„Nem, kedves néném, itt, látom őket, őt, hat, heten vagynak.”

Gabriela egy ugrással az ágyon, mellyre már lefekvék, kívül, az ablakhoz lépett ’s Klára’ vállaira támaszkodva lábuj’ hegyén a’ leányon át kitekintett.

„Látod-e?” kérdé Klára lélekzetét fentartva.

— „Igen, látom őket.”

A’ férfiak néhány szavakat váltának egymás közt.

„Olaszok,” szóla Gabriela.

„O istenem, istenem! el vagyunk veszve!” susogá Klára kezeit összekulcsolva.

Háromszoros lassu kopogás az ajtón okozá hogy a’ két hölgy az ijedelemtől összehorzdatt. Ekkor hallának egy szózatot, melly azt mondá:

„Én vagyok, ne féljete, én vagyok.”

Gabriela az ajtóhoz sietett ’s felnyitá.

„No?” kérdé.

— „A’ ház felé jőnek.”

„Az ellenség?”

— „Tartok tőle.”

„Mit tegyünk?”

— „Kövessétek Bousquier halász’ tanácsát, menjete magasabbra fel; keressete jó búv helyet ’s érettem ne aggódjatek. Bár mi távol látszassam lenni tőletek, nem foglak titeket szemeim elől elveszteni.”

A’ nélkül hogy a’ hölgyek’ válaszát bévárta volna, eltűnt a’ lépcsőzet’ homályában.

„Klára?” szólítá Gabriela.

— „Itt vagyok, kedves néném.”

„Jőjj.”

E’ szónál meg fogá Klára’ kezét ’s őt a’ szobából kivoná. Elérék a’ felsőbb emeletet ’s a’ lépcsőzet’ kartámaszánál hallgatózva állva maradtak.

Kivül a’ ház előtti lépcsőknél valamely rabló csapat’ vezéreinek tetsző két ember olly tekintet nélkül hangosan beszélgete, hogy ez éj’ csöndjében a’ házban mindenkitől hallathatott.

„Mondom neked Taddeo,” szóla az egyik, „én őket mint valami árnyékokat ide kanyarodni láttam ’s lépteiket a’ homokban megmérém,

nem hosszabbak e' lábacsák ujamnál 's keskenyek mint nyelvem. És mit mondasz azon czafrang cipőcskéről, mellyre a' dombon akadánk. Taddeo, én fris hust szaglok itt."

— „Kezdem hinni hogy igazad van,“ felelé a' másik.

„Per Bacco! elhiszem ám, hogy igazam van. Látod-e, husz lépésnyire innen, hol a' kövecsek kezdődnek, vesztők el nyomukat. Ha az istennők e' gázlóban nem fürdenek, úgy ez ajtó megett falálandunk rájuk. Hol lándzsás legényem? Hé Comelius, jöjj, no jösz-e már? mi ördögöt üesz ott? Menj itt egyszer a' más oldalra 's jól vigyázz, hogy senkit el ne szalaszszunk. No szép hölgyeim, nem menekhettek meg tőlünk.“

— „Mi ez?“ kérdé Taddeo, a' Gabrielától a' házban vesztettnek vélt, de még a' külső grádicsokon hagyott zsebkendőt felemelve.

„Istenemre!“ felelé Geronimo azt pajtása' kezéből kivéve, — „egy körüskörül varrott 's rózsaoajtól illatozó kendő, melly nem egy halász' zsebéből látszik kihullottnak. Illy hálóval más halakat szokás fogni.“

— „Be, fel! Geronimo!“ szóla közbe a' másik. „És ti pajtások... pst! pst!“

A' többiek előjövének. „Jertek ide 's maradjatok itt; legyetek szemesek 's ha a' szobaleányok közül lennének itt, azokat birjátok.“

„Abból mi sem lesz,“ kiálták a' többek; „mindnyájan bémegyünk; itt semmi rangnak nincs helye, mindnyájan egyenlők vagyunk itt. Egyébként is minél számosabban keresünk, annál hamarább akadunk rájuk. Hol a' másik lándzsás legény? Hé, Förster, ülj a' grádics' kartámaszára fel 's vedd törödet kezedbe. Az istennőknek kísérőjük van, lépteit a' homokban láttuk. Minden tisztelet a' hölgyeknek, olomgolyó a' férfinak, érted-e?“

„Igen jól,“ felelé a' lándzsás legény, a' vett parancs szerint az ajtó alatti grádics' kartámaszára felülve. Geronimo felnyitá az ajtót, melly a' halász' ajánlata szerint zárva nem volt.

„Itt sötét van mint egy sütő kemenczében,“

vélé az egyik olasz, „tűzszerszám nincs-e nálad Taddeo?“

„Mintha valaha e' nélkül kimennék!“ felelé a' kérdezett.

E' perczben a' kovából szikrák pattantak. a' tapló tüzet kapott 's nem soká egy kénfonal' kékes világa égett, melly Geronimonak egy a' szoba' szögletében levő lámpa' lelésére szolgált.

„A' jó isten nem hagyja el övéit!“ kiáltá ő. „Jöszte, gyujtsd meg!“

Taddeo nem hagyá ezt kétszer mondatni; ekkor az olaszok a' lámpát olly magasra emelék, hogy az egész házpitvar világítva lön. De ök a' falra felfüggesztett különbnél különb háló nemeknél egyebet nem látának.

„A' hálókhoz ne nyúljatok, azok a' mi halászkéi 's egyébkint is tudjátok hogy Bourbon felebarátja' vagyona körül tréfát nem ért.“

„Leányok is a' tilalomhoz tartozók?“

„A' parancs csak gabonát, házi butorokat 's marhát említ; leányok és nők nem megnevezvék.“

„No fel a' lépcsőre!“ folytatá Taddeo; „lásd itt semmi sincs.“

A' csoport a' tanácsot követé 's a' hölgy-pártól éppen elhagyott szobába sieté.

„Aha!“ kiáltá Geronimo, „a' héj itt maradt, de a' lepke elröpült. Két igazi fejedelmi női öltözet. Nézd csak pajtás a' bársonyt, a' vér fejembe szalad, ha csak hozzá is érek.“

„Ezt magunkkal visszük,“ vélekedék Taddeo; „e' dolognak becse van.“

„És itt felillesztve! két zseb! — és benne? — Arany, milly igaz hogy élek. Ez miénk, mint Marseille a' Connetable-é. Hólnap megosztjuk.“

„Geronimo, az ágy nem használtatott. Hölgyeink csak köntöseiket változtaták 's megfutatlának. Fogd csak meg az ágyat, sima 's hideg, mint márvány.“

„Vadászatra, vadászatra!“ kiáltá Geronimo; „rájuk kell találunk, habár a' gonosz lélek úzné is velünk játekat.“ E' szavaknál ismét a' lépcsőkre sietének.

(Vége legközelebről.)

B. Emilia